

GREININ ber nafnið „Hreinleiki og saurgun, eðlishygga og refsing í íslensku kvennahreyfingunni“. Þær Inga Dóra og Sigríður Dúna líkja baráttu Kvennalistans fyrir kvennfrelsi við baráttu íslensku þjóðarinnar fyrir sjálfstæði frá Dönum. Þær benda á að í sjálfstæðisbaráttunni hafi verið lögð áhersla á að skapa þjóðinni sitt eigið sjálf sem væri ólíkt sjálfri nýlendubjóðarinnar. Með svipuðum hætti hafi Kvennalistinn lagt áherslu á að konur séu ólskar körlum og að þær hafi eitthvað nýtt og í grundvallaratriðum ólíkt að bjóða heiminum.

Greinarhöfundar segja að þessi baráttuáðferð hafi gefist vel bæði í þjóðernisbaráttu Íslendinga og í baráttu Kvennalistans. En þessi baráttuáðferð hafi hins vegar einnig haft neikvæða fylgifyrsta. Öll gagnrýni og allt sem vikið hafi frá hinni réttu braut hafi verið ákaflega illa séð. Þaggað hefði verið niður í kvennalistakönum, sem brutu í bága við hugmynd Kvennalistans um hvernig kvennalistakonan ætti að vera, og þess væru dæmi að þær hafi hreinlega yfirgefið listann vegna þessa.

Kvennalistinn legði líka áherslu á að konur væru öðruvísi en karlar og að þær væru sterkari síðferðilega og réttlátari en karlar. Þessi eiginleiki þeirra væri ein af ástæðunum fyrir því að þær hefðu mikið fram að fara á hinu pólitíska sviði.

Greinarhöfundar segja að Kvennalistinn hafi smám saman lagt áherslu á að til að konur gætu upplifað sig sem konur þyrftu þær að hafa fætt barn og fundið sig í móðurhlutverki. Mæðrahyggjan hafi þannig orðið samnefni fyrir kvennamenninguna sem Kvennalistinn hafi lagt upp með. Þessi stefna hefði leitt til þess að barnlausar konur hefðu orðið út undan innan Kvennalistans.

Kvennalistinn að refsna konum

Inga Dóra og Sigríður Dúna segja að út á við virðist sem starf og pólitísk staða maka Kvennalistakvonna

Grein um Kvennalistann í virtu erlendu kvennatímariti

Er kvennabaráttan farin að kúga konur?

Mbl
11. ág
1995

Í grein sem dr. Inga Dóra Björnsdóttir og dr. Sigríður Dúna Kristmundsdóttir rita í mahefti tímaritsins *The European Journal of Women's Studies* er því haldið fram að hugmyndafræði Kvennalistans, sem í upphafi hafði að markmiði að frelsa konur, hafi þróast út í að hefna konur.

skipti ekki máli. Sú sé hins vegar ekki raunin þegar á reyni. Þær taka síðan dæmi um konur sem hefur verið vikið til hliðar innan Kvennalistans vegna starfa eiginmanna þeirra. Þingflokkur Kvennalistans hafi óskað eftir að varamaður flokksins tæki ekki sæti á Alþingi vegna hugsanlegra afskipta samningum. Í hinu dæminu hafi konu verið vikið til hliðar innan Kvennalistans eftir að hún hóf sambúð með stjórnmalamanni sem var í forystu fyrir annan stjórnmalaflokk.

Greinarhöfundar segja jafnframt að óæskilegir eiginmenn séu ekki það eina sem spillt geti þeirri mynd sem Kvennalistinn vilji gefa af sjálfum sér. Tekið er dæmi um konu sem tók sæti í stjórn bankastofnunar fyrir hönd Kvennalistans. Efasemdir hefðu vaknað um að hún væri hæf til starfana vegna þess að hún starf-

aði við innheimtu hjá fjármögnunarfyrirtæki. Sem dæmi um áherslu á einingu Kvennalistans er tekið dæmi af þingmanni flokksins sem neitaði að leggja gegn inngöngu Íslands í EES. Afstaða hennar hefði verið hardlega gagnrýnd og hún kölluð ókvenleg. Benda höfundar á að þegar svo sé komið kúgi kvennabaráttan konur í staðinn fyrir að virða frelsi þeirra.

Sigríður Dúna er að fjalla um eigin reynslu

Guðný Guðbjörnsdóttir, uppeldisfræðingur og þingkona Kvennalistans, sagði að í greininni væri beitt svokallaðri eiginlegri rannsóknar-áðferð og alhæft út frá mjög fáum dæmum. Í slíkum rannsóknnum væri mjög mikilvægt að vísindamaðurinn staðsetti sig og segði frá því hver hann væri og hvaðan hann kæmi.

„Sigríður Dúna er þarna að fjalla

um sjálfa sig að hluta, en segir ekki frá því. Hún alhæfir út frá tveimur dæmum, þar sem annað er hún sjálf, eins og hún sé algjörlega utanákomandi aðili. Ég tel að ritstjórar ritsins hafi ekki áttáð sig á að þarna er um persónulega reynslu að ræða að stærri hluta en fram kemur í greininni.“

Guðný sagðist vera sammála greinarhöfundum um að kvennamenningin hafi upphaflega verið skilgreind út frá alhlíða reynslu kvonna frá vöggu til grafar. Hún sagði að fullyrðing þeirra um að smám saman hafi kvennamenningin verið skilgreind eingöngu út frá þeirri reynslu að vera móðir væri alls ekki rökstudd nægilega vel. Vísad væri í erlendar stefnur og í lesendabréf í Veru, en ekki í málfutning Kvennalistans né í stefnuskrá hans.

Kvennalistinn fylgir ekki mæðrahyggju

„Mitt mat er að einstakar konur innan Kvennalistans hafi fylgt sjónarmiðum mæðrahyggjunnar, en að það sé mjög erfitt að finna breytingu í þessa átt á hugmyndafræðilegum grundvelli Kvennalistans eða málfutningi nema þá helst í stefnuskránni árið 1987, sem Sigríður Dúna samdi sjálf að hluta.

Okkur var það alveg ljóst þegar við vorum að móta þessa hugmyndafræði að við vorum að byggja á kyn-

bundinni reynslu kvonna og við gerðum okkur líka ljóst að það var stundum erfitt að greina þetta frá líffræðinni. Þess vegna var lögð sérstaklega mikil áhersla á það við móton stefnuskránnar 1991 og 1995 að gera þennan mun mjög ljósan. Í þessum stefnuskrám er aftur og aftur talað um margbreytileika kvonna; þær séu mismunandi einstaklingar, sem hafi mismunandi menntun, búsetu, hjúskaparstöðu kynheigð o.s.frv. Þetta er ekkert nefnt í greininni, en bara talað um áherslu Kvennalistans á mæðrahyggjuna, sem er ekki rétt.

Hins vegar benda þær á leiðir til að losa sig við mæðrahyggjuna og benda á að nauðsynlegt sé að leggja áherslu á konur sem margbreytilegar verur. Þetta er einmitt hjarninn í stefnuskrá Kvennalistans 1991 og 1995. Árið 1983 og 1987 átti Sigríður sjálf þátt í móton hugmyndafræðinnar. Þetta verður því að teljast vafasöm gagnrýni á Kvennalistann þó að hún eigi við um eðlishyggjuna sem slíka.“

Guðný sagði að lýsing Sigríðar Dúnu á þeim dæmum um áhrif eiginmanna sem hún tiltæki í greininni væri hennar upplifun á því sem gerðist. Hún sagði að þessi upplifun væri allt önnur en sinn skilningur á stöðu þessara tveggja kvonna. Hún sagðist að öðru leyti ekki vilja ræða opinberlega um þessi tvö persónulegu mál.